

GORDOGAN #23-26

BROJ 23-26 (67-70) • zima-jesen 2011 • godište IX (XXVIII)

SPECTATOR	12 Jacques Derrida: <i>Artefaktualnosti</i>
POEZIJA	Paul Valéry (str. 13, 99, 127 i 164) (prir. i prev. Nenad Ivić)
JELEĆ	14 Interview – Petar Jeleć odgovara na pitanja Ladislava Tadića: <i>Iz salona otpisanih</i>
VEYNE	38 Paul Veyne: <i>Ima li Europa kršćanske korijene?</i> (prir. Nenad Ivić)
GLAS MEDUZE: GUSTAV MAHLER 1911-2011	44 Nenad Ivić: <i>Uvodna bilješka</i> 45 Gustav Mahler: <i>Izbor iz pisama</i> 62 Natalie Bauer-Lechner: <i>Sjećanja na Gustava Mahlera</i> 76 <i>Dječakov čarobni rog</i> (bilješka Zvonimir Mrkonjić) 82 Nikša Gligo: <i>Simfonizam kod "posljednjeg velikog simfoničara"</i> 85 Dalibor Davidović: <i>Indiferencija</i> 86 Nenad Ivić: <i>Događanje V. simfonije</i> 96 Ante Knešaurek: <i>Tod? Tanz-Marsch, Tod?</i>
RADOVAN IVŠIĆ, 1921 - 2009, SJEĆANJA	100 Ivo Malec: <i>Radovanove pjesme</i> 109 Božo Kovačević: <i>O Radovanu Ivšiću</i>
CHRISTOPHER HITCHENS, 1949 - 2011.	128 Nick Cohen: <i>Umro je odveć mlad, a mogao je još toliko mnogo reći</i> 130 Salman Rushdie: <i>Christopher Hitchens</i> 134 Christopher Hitchens: <i>Naša Gospa od Laži</i> 136 Christopher Hitchens: <i>Sastanak u Sarajevu</i>
KRONIKA	142 Anne Applebaum: <i>Anders Behring Breivik i kriza legitimiteata</i> 144 Boris Beck: <i>Breivik se pretvorio u svoj omiljeni brend</i> 148 Zeev Sternhell: <i>Krajnja desnica pretvorila je Izrael u anakronizam</i> 150 Christopher Hitchens: <i>Prva pogreška nove Libije</i>

IN MEMORIAM:	152 Régis Debray : <i>Zbogom, živa svjetlosti ...</i>
JORGE SEMPRÚN	154 Branko Matan : <i>Semprún u Zagrebu, 1970.</i>
	160 Jorge Semprún : <i>Tortura, logori, židovsko iskustvo</i> (ulomci iz intervjuja)

RECENZIJE	166 Nenad Ivić o Pascalu Quignardu (u povodu romana <i>Tajnovite solidarnosti</i>)
	169 Ivica Miškulín o Milošu Krpanu (<i>Izabrani spisi</i>)
	172 Vesna Cvitaš o Josipu Vaništi (<i>Skizzenbuch 1932 – 2010</i>)
	174 Slavko Petaković o Vidosavu Stevanoviću (<i>Dnevnik samoće</i>)
	178 Susan Jacoby o Tomu Segevu (<i>Simon Wiesenthal</i>) prilog – Branko Matan : <i>Kako je pronađen Adolf Eichmann?</i>
	183 Ladislav Tadić o Dušanu Karpatskom (<i>Epistolar</i>) prilog – Dušan Karpatský : <i>Bilješka o razgovoru s Miroslavom Krležom</i>
	188 Nenad Polimac o Nikici Giliću (<i>Uvod u povijest hrvatskog i granog filma</i>)
	195 Una Bauer o Laurence Louppé (<i>Poetika suvremenog plesa</i>)
	197 Zora Bjelousov o Charlotte Roche (<i>Vlažne zone</i>)

IZ UREDNIŠTVA	199
----------------------	-----

Odjeci na časopis i knjige

Leo Rafolt: *Gordogan*, natuknica u knjizi – Velimir Visković et al, prir.: *Hrvatska književna enciklopedija*, sv. 2, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2010, str. 608, natuknica na str. 13. (objavljeno u studenome 2010)

Integralno:

GORDOGAN, "časopis za književnost i sva kulturna pitanja", izlazio 1979-98, u Zagrebu (ne izlazi 1989 i 1995). Ponovno je pokrenut 2003, kao "kulturni magazin" (urednik Branko Matan). Nije izlazio redovito, nego jednom do triput godišnje. I nakladnici i urednici redovito su se mijenjali; glavni su urednici bili B. Matan (1979-90), Božo Kovačević (urednik prvoga broja) i Nenad Ivić (1990-97; 1997-98. s Andreom Zlatar).

Tematski i metodološki otvoren, *Gordogan* je ubrzo postao časopis u kojem su se predstavljali autori i problemi s područja knjiž. teorije i kult. povijesti, zatim filozofije i sociologije, ili su se objavljivali prijevodi knjiž. tekstova srednjoeur. autora. Već u prvim brojevima vidljiva je težnja da se obradi široki spektar tema s područja društvenih i humanističkih znanosti (temat *Zabranjena mjesta hrvatske književnosti*, prijevod eseja S. Sontag *Bolest kao metafora*, ulomak iz knjige *Nadzor i kažnjavanje* M. Foucaulta, prikazi knjiga D. Kiša, E. Blocha, E. Levinasa), s latentnim interesom za probleme kult. politike. Osim priloga o kazalištu, filmu i književnosti, tematskih ciklusa o M. Krleži i B. Šulcu, *Gordogan* je objavljivao i studije o glazbi, lik. umjetnostima, povijesti mentaliteta i dr., ali je u središtu interesa njegovih urednika bilo predstavljanje autora srednjoeur. književnosti, prevodenje suvremene teorijske i filoz. literature (S. Žižek, R. Barthes, G. Deleuze) i kritika aktualne društveno-humanističke produkcije. Od hrv. književnih povjesničara, teoretičara ili kritičara priloge su objavljivali V. Biti, N. Ivić, A. Zlatar, S. P. Novak, Z. Mrkonjić, D. Oraić Tolić i dr.

Nova serija časopisa *Gordogan*, koja je pokrenuta 2003, promjenila je uredničku koncepciju i okrenula se društvenokritičkom pristupu povijesti, politici, aktivizmu i sl. (temati o pokretu 1968, o genocidu, prilozi *Gay i lezbijska povijest Hrvatske, Rat 1991-95. u privatnim pismima, Povijest u stihovima: Pjesme o drugu Titu i još nekim drugovima* i dr.).

Mato Artuković: *Ante Starčević i Židovi (prema pisanju lista Sloboda)*, *Časopis za svremenu povijest*, 42/2010, br. 2, str. 483-511 (objavljeno u siječnju 2011; kratki spomen u fusnoti na str. 502: "U okviru opširnoga priloga pod naslovom *Povijest u stihovima – pjesme o drugu Titu i još nekim drugovima*, *Gordogan* 11-14, Zagreb, zimasesen 2007., 106.-337., Branko Matan osvrnuo se i na antisemitizam Ante Starčevića, napose na njegov stav o parnici vezanoj za slučaj u Tisza-Eszláru /str. 129.-133./. Autor osuđuje pisanje hrvatskih novina u toj parnici i zaključuje: 'Starčević je barem jasan: on ništa ne skriva, zauzima stranu – najgoru moguću – i bez pretjeranog izmotavanja zagovara antisemitsku propagandu.' Autor je opširno citirao izvode iz nekih Starčevićevih članaka, ali su mu cijelina i bit Starčevićeva mišljenja promaknuli, pa time ni zaključak nije održiv.")

URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=95469

Suzana Marjanić: *O bespovratnim situacijama* (razgovor s Damirom Bartolom Indošem i Tanjom Vrvilo), *Zarez*, 13/2011, br. 303, 17. 2. 2011, str. 32-33. (uz ostalo o predstavi *Cefas* autora Damira Bartola Indoša i Tanje Vrvilo, koprodukcija *Teatra < Kuće ekstremnog muzičkog kazališta* i festivala *Perforacije*, praizvedba 30. rujna 2010; predstava je potaknuta Horvatovom *Pobunom omladine* te tematima posvećenima Horvatu i nacionalističkoj omladini objavljenima u svećicama 6, 7-9. i 10)

Uz ostalo:

VRVILO: (...) projekt *Cefas* je započeo kada je Branko Matan dao Indošu knjigu Josipa Horvata *Pobuna omladine* o četiri atentata od 1911. do 1914. godine, od kojih su samo dva djelomice izvedena. Slijedili smo tragove prvog atentata i njegovog literarno-revolucionarnog kružoka, a ta nas je potraga odvela do ostavštine Augusta Cesarca u staroj Sveučilišnoj, pri čemu smo se zadržali samo na zatvorskim pismima koja se odnose na 1912. i 1913. godinu. U staroj Sveučilišnoj, odnosno u Državnom arhivu, postoji osam kutija koje je njegova obitelj ostavila, a radi se o dokumentima i zapisima sve do smrti, 1941. godine, do posljednje bilješke prije strijeljanja nakon bijega iz Kerestinca, papiriča na kojem je napisao "August Cesarec, književnik". Tu su se otvorila pitanja odgovornosti korištenja izvornih materijala, pitanja distance, kada je približavanje za-

branjeno. (...) Skica koju smo koristili u *Cefasu* je Cesarčeva zatvorska čelija; crtež sobe koji je poslao roditeljima. A druga skupina povjesnih izvora je proizašla u najvećoj mjeri iz novina, iz nove Sveučilišne, najviše iz *Pokreta*, novina Socijaldemokratske partije, čiji su novinari pratili istragu, suđenje i reakcije publike svih osamnaest, dvadeset dana procesa. Radi se o performativnom materijalu, raspravi o sukobu teorije i prakse; pokušavali smo ne upasti u zamku estetizacije. Što se tiče podataka o bombi, napravili smo montažu isповjednih iskaza iz novinskih izvještaja i optužnice. Oni su dječje iskreno i strasno sve priznali, od putovanja Luke Jukića u Srbiju gdje je nabavio pištolj, bombu i praskave stvari, zajedničkog pokusa s bombom u vinogradu, prodaje pištolja i metaka do neuspješnog atentata i bijega.

MARJANIĆ: Što se tiče arhivskoga istraživanja, recite nam nešto o Milici Semelić, Sandi Hrubi, Alici Cvijić i Zori Ruklić čiji su radovi isto tako bitni u samom nastajanju vaše predstave.

VRVILO: Najljepše je otkriće omladinski list *Val*, njegova četiri broja iz 1911. godine i manifestni uvodni tekst o Valašima. To je bio literarno-revolucionarni list svih daka, među kojima su i te djevojčice iz Realke s Gornjega grada. Zora Ruklić je po sjećanju napisala *Dnevnik jedne djevojčice*, objavljen u *Vjesniku* 1971. u nastavcima. Radi se o zapisima o štrajku, o atentatu, o Stenjevačkoj republici, o Milici Semelić – djevojci Luke Jukića, o pismu Sande Hrubi iz zatvora. Taj je dnevnik živi dokument o gradu 1912. Ti su daci, Valaši – kako je pisao Čerina, bili šetači, bili su siromašni i nisu mogli boraviti u kavanama, a djevojčice su ionako bile premlade; šetali su i razgovarali Tuškancem, Maksimrom, Botaničkim, Savskim mostom ... Njihovu smo psihogeografsku proglašili najavom situacionizma jer dovode u pitanje homogenizirani krajolik grada. Nadamo se da ćemo odigrati predstavu i na otvorenom, na Sveučilišnom trgu ispred HNK, na Tuškancu, u Maksimiru. (...)

Željko Ivanković: *Pogled s marginе*, Dijalog, Mostar, 2011, 221 str. (knjiga, Biblioteka Status, knj. 4, objavljeno u veljači 2011; na stranicama 45-47 pretiskan Ivankovićev članak *Vode i podanići* izvorno objavljen u banjolučkim *Nezavisnim novinama* 20. / ili 21. / 4. 2009. o tematu *Povijest u stihovima*, br. 11-14)

Vesna Kukavica: *Australija sve bliža Zagrebu, Hrvatska matica iseljenika, portal, Vijesti, 15. 6. 2011.* (časopis Matica, 15. 7. 2011, broj 7, srpanj 2011) (najava objavljanja Gordogana br. 19-22 s prilogom Vorija Lalića *Egzodus iz Australije u doba Hladno-ga rata*)

URL: <http://www.matis.hr/vijesti.php?id=4027>

Adriana Piteša: *Tisuću ljudi vratilo se u nadi da postoji komunistički raj; Vori Lalić, tada sedmogodišnji dječak, sjeća se pristanaka broda u Dubrovnik, naslovnice u Sloboodno ... Utopijski san za većinu nije imao sretan kraj. 90 posto Hrvata vratilo se ubrzo u Australiju, a Titove vlasti odlučile su da ta priča ostane neispričana, Jutarnji list, 14/2011, br. 4648, 18. 6. 2011, str. 36 i 61.* (o Lalićevu prilogu u broju 19-22. uoči objavljanja časopisa, dijelom razgovor s Lalićem)

Ozren Franić: *Australski Tučepljani priprema knjigu o egzodusu Hrvata; Egzodus 1948; U Hrvatskoj ponovno boravio prof. Walter Vori Lalić, Makarska kronika, Tjednik Makarske rivijere, Zabiokovlja i otoka, Makarska, 10/2011, br. 445, 21. 6. 2011, str. 28.* (o članku A. Piteše u *Jutarnjem listu* 18. 6. 2011)

Ana Gruden: *Internet neće "ubiti" tiskana izdanja* (razgovor sa Zorom Bjelousovom), *Zaposlena, Časopis za uspješnu ženu, 18/2011, br. 156, srpanj-kolovoz 2011, str. 30-31.* (kratki spomen časopisa, Bjelousov: "U profesionalnom smislu, jedno od najljepših razdoblja karijere provedla sam u kulturnom kulturnom časopisu *Gordogan*, gdje sam radila kao izvršna urednica. Neke od važnih uredničkih lekcija dobila sam u *Gordogantu*, od njegova dugogodišnjega glavnog urednika Branka Matana, koji je perfekcionist i izvanredan urednik.")

Roberto Licul: *PUF: Gdje se susreću glazba i kazalište, Glas Istre, 4. 7. 2011.* (o predstavi Cefas, kratki spomen Horvatove knjige) URL: <http://www.glasistre.hr/kultura/vijest/339648>

Boris Orešić: *Nazor i Goran ipak nisu bili ljubavnici; Prema najnovijim spoznajama biografa, Vladimir Nazor bio je tijekom života u vezi s barem 5-6 žena, a muškarci ga kao seksualni objekt ni najmanje nisu*

zanimali, Globus, br. 1077, 29. 7. 2011, str. 46. i 55-57. (neobičan tekst, negacija "aluzija" u gay-lezbijskom tematu Deana Vuletića i Branka Matana u broju 1, ali bez spominjanja *Gordogana* i navođenja što se u njemu kaže)

FELDMAN, KULIŠI I BANAC IZBAČENI IZ ČASOPISA »GORDOGAN«

ZAGREB » Sadržaj novoga broja kulturnog časopisa »Gordogan« vjerljivo će ostati u sjeni promjene izdavača i dijela uredništva, jer su iz njega izbačeni povjesničari Ivo Banac i Andrea Feldman te novinar Denis Kuljiš.

Razloge te promjene u uvodniku novoga broja objasnio je glavni urednik Branko Matan. U tekstu koji odiše gorčinom osobnoga razočaranja, Matan izvješćuje kako »troje članova inicijalne »Gordogane« ekipa – Ivo Banac, Denis Kuljiš i Andrea Feldman – više nije ni u kakvoj vezi s časopisom i tom promjenom završava se višegodišnje, iznimno mučno iskustvo u životu našega glasila«. Novi izdavač »Gordogana« sada je udruža za kulturu »Novi Gordogan«, u kojoj su novinarka Zora Bjelousov, prevoditeljica Vesna Cvitaš, romanist Nenad Ivić, publicist Branko Matan, filmski kritičar Nenad Polimac i urbanist Zlatko Uzelac.

Časopis »Gordogan« izlazio je krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih, a pokrenuli su ga Božo Kovačević i Branko Matan. Dvadesetak godina kasnije, 2001. Matan ga je uspješno obnovio, pozvavši u uredništvo, među ostalim, Ivu Banca i Denisa Kuljiša. Dosad su objavljena 22 broja, no časopis ima teškoću s finansiranjem pa izlazi nereditivo, a to otežava recepciju, premda »Gordogan« kvalitetno i dubinski, pa i provokativno, obraduje aktualne teme. U najnovijem broju donosi tekst o diskriminaciji Roma u Hrvatskoj, temat o piscu Jamesu Grahamu Ballardu, te nastavak memoara zagrebačko-montrealskog profesora književnosti Darka Suvina.

B. PAVELIĆ

B[oris] Pavelić: *Feldman, Kuljiš i Banac izbačeni iz časopisa "Gordogan", Novi list, 65/2011, br. 20 752, 2. 8. 2011, str. 50.* (bilješka u povodu objavljanja broja)

B[oris] Pavelić: *Izbačeni Feldman i Kuljiš, Glas Slavonije, 9. 8. 2011.* (članak prenijet iz *Novoga lista*, uz neznatnu promjenu naslova)
URL: http://www.glas-slavonije.hr/vijest.asp?rub=5&ID_VIJESTI=144824

Franjo Marinković: prikaz časopisa, Hrvatski radio, Drugi program, emisija Šuškalica, 14. 8. 2011. (audio-snimka dostupna na našemu portalu)
URL: <http://www.gordogan.com.hr/gordogan/hrvatski-radio-2-program-suskalica-franjo-marinkovic-o-gordoganu/>

Ozren Franić: *Priča Waltera Vorija Lalića na naslovnici Gordogana; O egzodusu Hrvata; Tromjesečnik za kulturu Gordogan objavio novi broj, Makarska kronika, 10/2011, br. 453, 16. 8. 2011, str. 27.*

O EGZODUSU HRVATA TROMJESJEČNIK ZA KULTURU GORDOGAN OBJAVIO NOVI BROJ

Priča Waltera Vorija Lalića na naslovnici Gordogana

Punih 60 strana Gordogana posvećeno je bogato ilustriranom prići o fenomenu iseljenih Hrvata koji su u tisućama još daleko 1948. napustili Australiju kako bi seču pronašli u novoj zemlji - Jugoslaviji. Nažalost mnogi od njih su se, razočarani u sustav naše blivše države, ubrzo vratili

PIŠE OZREN FRANIĆ

Tromjesečni časopis za kulturu Gordogan naslovnicu svog prošlog broja povjetio je priču australskog Tučepljana **Waltera Vorija Lalića** o fenomenu egzodusu Hrvata iz Australije 1948. godine kada se na stotine hrvatskih obitelji brodovima uputila prema tada

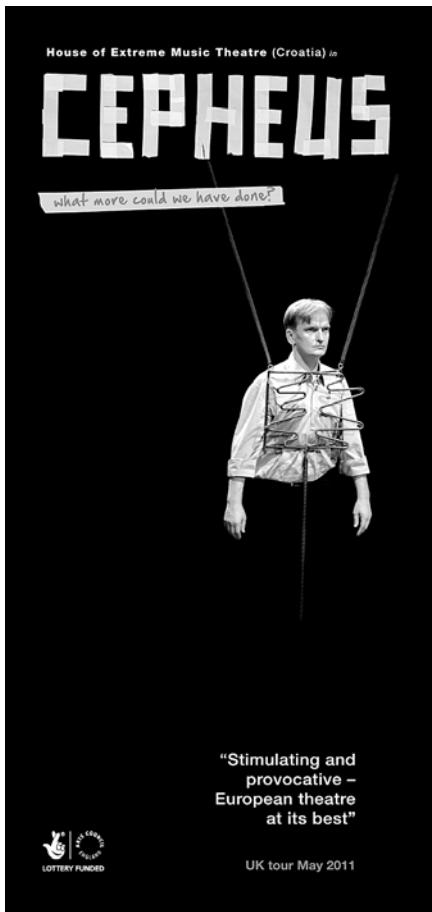
Željko Ivanjek: *O čemu govorimo kada pišemo o komunizmu?; Pišući o poslijeratnoj Mađarskoj, Endre Kukorelly otkriva mnogo i o tome kako smo mi živjeli u Jugoslaviji; Koliko ima članova neke obitelji, toliko zapravo ima istinu o komunizmu, odnosno, u našem slučaju, socijalizmu, Jutarnji list, 14/2011, br. 4702, 16. 8. 2011, str. 22-23.* (kratki spomen tekstova Darka Suvina i Božidara Violića iz časopisa)
URL: <http://www.jutarnji.hr/endre-kukorelly---povijest-komonizma---o-cemu-gоворимо-када-пишемо-о-комунизму-/966067/>

Ivo Paić: *Imati Hrvatsku; Paradoks jednoga obećanja, Jesenski i Turk, Zagreb, kolovoz 2011, str. 364.* (knjiga; na str. 116. kratki spomen Matanova predgovora za temat *Povijest u stihovima*, br. 11-14)

Mario Bošnjak: *Redovno izvanredni Gordogan, tportal.hr*, 1. 9. 2011. (pričaz časopisa)
 URL: <http://www.tportal.hr/kultura/knjizevnost/146084/Redovno-izvanredni-Gordogan.html>

Natasha Talmacs: *Dr. Vori Lalich o članku 'Egzodus iz Australije'*, 1. dio (razgovor s Vorijem Lalicem), SBS (Special Broadcasting Service), 1. 9. 2011. (australski javni radio, program na hrvatskome, audio-file, trajanje 12,5 minuta)
 URL: <http://www.sbs.com.au/yourlanguage/croatian/highlight/page/id/183496/t/Dr.-Vori-Lalich-about-Exodus-from-Australia-research-paper-Part-1>
<http://www.gordogan.com.hr/gordogan/razgovor-s-vorijem-lalicem-prvi-dio/>

Natasha Talmacs: *Dr. Vori Lalich o članku 'Egzodus iz Australije'*, 2. dio (razgovor s Vorijem Lalicem), SBS (Special Broadcasting Service), 8. 9. 2011. (australski javni radio, program na hrvatskome, audio-file, trajanje 12 minuta)

Letak uz gostovanje predstave *Cefas* u Engleskoj sredinom svibnja 2011.

Na zagrebačkom Urban Festivalu 2011. predstava *Cefas* izvedena je u tri dijela, na tri različite lokacije, 18-22. lipnja – prizor iz treće slike, Stenjevačka republika, Botanički vrt, 22. 6. 2011.

URL: <http://www.sbs.com.au/yourlanguage/croatian/highlight/page/id/184264/t/Dr.-Vori-Lalich-about-Exodus-from-Australia-research-paper-Part-2>
<http://www.gordogan.com.hr/gordogan/razgovor-s-vorijem-lalicem-drugi-dio/>

Walter Vori Lalić: *Zaboravljeni egzodus australskih Dalmatinaca; Krajem 40-ih godina preko 4.000 Hrvata se iz Australije i Novog Zelanda vratilo u "obećanu zemlju", među njima i 200-tinjak osoba s našeg područja, Makarska kronika*, 10/2011, br. 457, 13. 9. 2011, str. 1, 25 i 34-38. (*Feljton; Odlasci i povratak: Putovanja između Leonore i Biokova*, 1) (početak serije koja je u *Makarskoj kronici* izlazila iz broja u broju, u šest dijelova, završni je objavljen u broju 462 od 18. 10. 2011; nakon toga, u broju 463 od 25. 10. 2011, izrašao je razgovor Ozrena Franića s Lalicem)

Bojan Munjin: *Kult ličnosti, Novosti*, Samostalni srpski tjednik, Zagreb, 12/2011, br. 613, 16. 9. 2011, str. 30. (o časopisu, jedan od priloga u mozaičnoj rubrici, naslovljeno: Branko Matan)
 URL: <http://www.novosti.com/2011/09/kult-licnosti-41/>
<http://www.gordogan.com.hr/gordogan/tekstovi-i-slike/2011-09-16-30-novosti-bojan-munjin-kult-licnosti-matan/>

Slavica Habjanovic: *The Croatian exodus from Australia during the Cold War, Hrvatski vjesnik – Croatian Herald*, Clifton

Hill (Australija), 6. 10. 2011. (o *Egzodusu iz Australije u doba Hladnoga rata* Vorija Lalića, br. 19-22)

Darko Milošić: *Vrhunci analnog alpinizma, gospod profesor*, blog, 18. 10. 2011. (prilog na autorskome blogu u povodu predstojećih izbora, prijepis dvadesetak pjesama i uvodni komentar)
 URL: <http://blog.vecernji.hr/darko-milosic/2011/10/18/vrhunci-analnog-alpinizma/>

Uvodni komentar, Integralno:

U očekivanju izbora, ovih dana ponovno listam magazin *Gordogan* (zima-jesen 2007.), br. 11-14. Najveći dio zauzima tema Branka Matana, *Povijest u stihovima*. Uglavnom, gospodin Matan mjesecima je boravio u NSK gdje je iščitavao staru periodiku, zbirke pjesama i ostali tiskani materijal, a sve u potrazi za, ponajprije, pjesmama napisanim u čast brojnih vlastodržaca na ovim prostorima, od 19. stoljeća naovamo. Budući da se radi o materijalu koji je i inače dostupan korisnicima NSK, ovdje ću navesti nekoliko karakterističnih pjesama, u kojim je sažeta hrvatska povijest od Franje Josipa, do Josipa i Franje.

Premda sam zabilježio uglavnom tipične ulomke, ipak si uzmite dovoljno vremena da u miru pročitate stihove koji slijede, s posebnim osvrtom na to tko i je i kome pisao. Neki od njih su upravo antologiski primjeri, rekli bi cinici, analnog alpinizma

(ili, radije, speleologije), a zanimljivo je – i simptomatično – da su *isti* ljudi pjevali *različitim* vladarima, uvijek jednako oduševljeno. Kako se mijenjao režim, tako su se mijenjali i oni (ili se zapravo nisu mijenjali?). Ne pada mi na pamet da nekoga osuđujem; ovo je puko iznošenje činjenica i poticaj na promišljanje: gdje mi to zapravo živimo i kakvi smo mi to ljudi? (Ovdje je možda prikladno citirati Junga koji je zaključio sljedeće: "Tko jednom nauči apsolutno se podvrgnuti kolektivnom vjerovanju odrekavši se individualne odgovornosti, ustajat će u tome stavu i uspijevat će istom uvjerljivošću i istom nekritičnošću ići u suprotnom smjeru kada se druga i očito 'bolja' vjera nametne njegovom prepostavljenom idealizmu" (*Neotkriveno jastvo, Fabula Nova*, 2008.)). Ono što također upada u oči je neko neprekidno moljakanje: pjesnici – a oni navodno najbolje odražavaju narodni duh – usrdno mole da nam dragi Voda riješi probleme. Po mogućnosti sve. Izražavaju vjeru da će Voda to i učiniti. Često zahvaljuju Svevišnjemu i mole Ga da nadahne Vodu (u rješavanju problema koji muče narod). Nema tu poticaja na individualnu akciju, samo ponizno moljakanje i ulagivanje autoritetu. Često se spominje i to da će nam taj novi Voda napokon donijeti "slobodu".

I tako iz režima u režim.

Dakle, ovo je tek nekoliko primjera; u *Gordoganu*, koji zaista preporučam, toga ima daleko više.

Evo mog izbora. Prvo slijede tri pjesme posvećene Franji Josipu I., a potom jedna posvećena "hrvatskom" kralju Karlu IV.

Nataša Petrinjak: *Ekskluzivna izvrsnost, Zarez*, 13/2011, br. 322, 24. 11. 2011, str. 41. (pričaz časopisa)
URL: <http://www.gordogan.com.hr/gordogan/wp-content/uploads/2011/12/2011-11-24-41-Zarez-Petrinjak-ad-Gordogan-19-22.jpg>

Bojan Munjin, prir.: *Skrivena strana dana – Časopis "Gordogan"* (razgovor s Nenadom Ivićem i Brankom Matanom), *Treći program Hrvatskoga radija*, 9. 12. 2011. (radio-emisija, trajanje 30 min, više repriza, prva 10. 12. 2011)

Milutin Mitrović: *Bog i tržiste ili Bog Tržiste*, Peščanik, portal, 8. 1. 2012.

URL: <http://pescanik.net/2012/01/bog-i-trziste-ili-bog-trziste/>

Kratki spomen Suvinovih *Memoara*: "Inače, onima koji 'sa prljavom vodom izbacuju i bebu' socijalističkih nazora, sugerisao bih da pročitaju u hrvatskom časopisu *Gordogan* (br. 19-22) [http://www.gordogan.com.hr/gordogan/wp-content/uploads/2011/10/G_4_02.pdf] brilljantne memoare Darka Suvina, temeljitog intelektualca, koji ima dve otežavajuće okolnosti: da je iz ubedjenja bio skojevac i da je izuzetni poznavalac antiliberalističkog Brehta. Za neke, tu je još i treća okolnost: da je Židov, kosmopolit i Hrvat – sve zajedno. Valja se prisjetiti da je Vili Brant bio socijalista, da je socijalista Miteran, zajedno sa demohrišćaninom Kolom, najvećim delom izgradio Evropsku uniju, da je Ulof Palme rekao da socijalisti nisu protiv bogatstva nego protiv siromaštva, da su socijaldemokrati definisali *welfare* ekonomiju koja počiva na pravilu da 'svako ima prava da se neograničeno bogati, ali samo uz jedan uslov – da to ne bude na štetu drugoga'. Uza svu tu lepu istinu, koja se olako odbacuje, stoji činjenica da ne postoji politička partija koja nije izneverila ne samo svoje pristaše, nego i principe na kojima je nastala."

Dubravko Lovrenović: *Bosanska kvadratura kruga, Dobra knjiga & Synopsis*, Sarajevo-Zagreb 2012, 496 str. (knjiga, u *Uvodnoj bilješci*, str. 10, stoji:)

Međutim, to da se u Bosni i Hercegovini, na ovom prostoru svojstven način, pitanja historije uspostavljaju kao pitanja sadašnjosti i budućnosti dobro je znano, pa je upravo ta okolnost odredila i naslov same knjige. Najprikladnijom se u tom smislu pokazala sintagma što ju je upotrijebio Stanko Lasić u pismu upućenu Branku Matanu, glavnom uredniku zagrebačkoga kulturnog časopisa *Gordogan*, komentirajući priloge temata *Budućnost Bosne, budućnost Balkana*: "Nisam baš naročiti optimist u rješavanju bosanske kvadrature kruga (koja je sasvim drugačija i od nizozemske i od švicarske, posebno u odnosu na njihovu povijest), ona će se dugo vući; valja se nadati da neće prouzročiti nove eksplozije (što gledajući na sadašnje stanje Evropske unije nije isključeno), ali da se dugoročno rješenje i tu nalazi u nekakvom što skladnijem spajaju zajedništva s centrifugalnim tendencijama (famozno jedinstvo u razlikama), i o tome nema sumnje. Nesretna zemlja. Osjećam da su mрžnje tu duboke a borbe za samoodržanje

grube i trajno neizvjesne" (ulomak iz Lašićeva *Pisma glavnom uredniku, Gordogan*, god. 3, br. 7-9, proljeće-jesen 2005, str. 6-9; navod sa str. 6).

Darko Suvin: *Rat je stigao na radiju*, Danas, Beograd, 24. 4. 2012.

URL: http://www.danas.rs/danasrs/feljton/rat_je_stigao_na_radiju.24.html?news_id=238862

Beogradski dnevnik *Danas* počeo je 24. travnja 2012. objavljivati serijalizaciju Suvinovih *Memoara jednog skojevca* (uz napomenu da je redakciji *Danasa* tekst "ustupio zagrebački časopis *Gordogan*"). Do 15. svibnja 2012. izašlo je 16 nastavaka.

Portal časopisa

Potkraj 2011. uspostavljen je portal časopisa *Gordogan*. Adresa portala glasi:

gordogan.com.hr

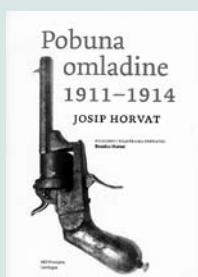
Posrijedi je "radna verzija" u sadržajnom, funkcionalnom i dizajnerskom smislu. Na portalu su, uz ostale materijale, besplatno dostupna posljednja dva sveska časopisa. Broj dostupnih starijih svezaka postupno će se povećavati.

Bilješka & najava

Za ovaj svezak *Gordogana* bio je predviđen tematski prilog posvećen novim sabranim *Djelima Miroslava Krleže*, koji bi se vremenski susreo s tridesetom obljetnicom piščeve smrti. Njegov izostanak, međutim, povezan je s neugodnom činjenicom da do zaključenja broja priloge o sudbinu novih Krležinih ukupnih djela (pokrenutih 2000. u suizdanju Naklade Ljevak, Matice hrvatske i Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti) nismo dobili. Od ljudi, naime, pozvanih na sudjelovanje – uz iznimku Zorana Kravara i Stanka Lasića, koji su svoje priloge poslali i Velimir Visković, urednika *Djela*, koji se ispričao i tekst najavio za sljedeći broj – nije odgovorio nitko. Stoga predviđeni prilog o Krleži, vjerojatno u tematski ponešto proširenu opsegu, ulazi u najavu za sljedeći broj. (Ladislav Tadić)

Biblioteka Gordogan

Mala edicija

Josip Horvat:
*Pobuna omladine
1911-1914*
JOSIP HORVAT

Cijena 100 kn
Objavljeno
sredinom listopada
2006.
U suzdvavaštvu sa
Srpskim kulturnim
društvom
Prosvjeta.

Nenad Ivić
Napulj i druga
imaginarna
mjesta

Nenad Ivić: *Napulj
i druga imaginarna
mjesta*
Cijena 120 kn
Objavljeno
sredinom srpnja
2009.

Nenad Ivić:
*Augurium. Gustav
Mahler:
pustolovina
neodgovornog
nosača*
Cijena 80 kn / 20
KM
Objavljeno
početkom

listopada 2012.
U suzdvavaštvu sa Zborom franjevačkih
bogoslova Jukić, Biblioteka Jukić,
Sarajevo

Velika edicija

Stanko Lasić:
*Pogledi i
istraživanja, sv 1-2*
Svezak 1: *Članci,
razgovori, pisma*
Svezak 2: Branko
Matan-Stanko
Lasić: *Bibliografija
Stanka Lasića*

Cijena 130 kn po svesku
Objavljeno sredinom rujna 2004.

Izvrsni prilozi

Franjo Marinković o broju 19-22 u
emisiji Šuškalica Hrvatskoga radija

Kulturni magazin *Gordogan* izišao je u četvrtobroju, zaključivši tako godinu 2010. u svojoj ukupno osmoj godini izlaženja. Ništa neobično u hrvatskoj kulturnoj periodici. Dapače, skloni smo reći bolje ikad nego nikad, a formalno zakašnjenje čemo oprostiti, pogotovo znajući uvjete i sve prepreke finansiranja na kapaljku. No uredništvo *Gordogana*, točnije njegov glavni urednik Branko Matan, uvdno za čitatelje – uz ispriku označenu već u naslovu – naznačuje i neke druge razloge poremećenom ritmu izlaženja. Naime, došlo je do raskola u dotadašnjem uredništvu, točnije troje je urednika, prema Matanu, opstruiralo pripremu broja, odnosno nekih temata, do te mjere da su udaljeni iz redakcije. I, tako, *Gordogan* je nakladnik Novi Gordogan, udruga za kulturu.

Ostavimo Matanovu isповijed i objašnjenja čitateljima, šušnimo nešto ukratko o friskom broju. Kao i uvek dosad, to je u pravom smislu *kulturni* magazin, izvrsnih priloga, osmišljen s dva do tri temata, prikazima, portretiranjima snažnih pojedinaca, intelektualaca, pisaca, redatelja i posebno nekih događaja koji su obilježili jednu epohu, kako našu tako i svjetsku. Da *Gordogan* ne dira samo tzv. vječne teme, on će objaviti i poneku aktualiju, kao što je to učinio s intervjuom s odvjetnikom Lovorkom Kušan, čijom je upornošću – samo onom čovjeku koji zna da je u pravu i s kodiranim osjećajem za pravdu – izborila pri Europskom sudu pravo hrvatskih gradana Roma da njihova djeca ne budu segregirana u svojoj najranijoj dobi, onoj dječoj.

Sjajan stilist, redatelj Božidar Violić, ispisuje sjećanja na svoje rano djetinjstvo proživljeno u Endehaziji, o svom djedu po majci, Srbinu, kojem odlaze u Prijedor kobne 1941. Zanimljiva je to priča i pomalo mučna, koja naravno nije pisana iz vizure dječaka, ali će ta sjećanja dobiti svoju interpretaciju kroz događaje i u okolnostima u kojima će se kasnije, sve do današnjih dana, auktor nalaziti i koje je proživiljavao.

Egzodus iz Australije u doba Hladnoga rata o povratku naših iseljenika u godinama 1948-1949, o toj zaboravljenoj epizodi opširno i temeljito piše Vori Lalić, ilustriravši je velikim brojem fotografija i preslika dokumenta, izvadaka iz tadašnjeg tiska. U tom, go tovo euforičnom trenutku neposredno nakon završetka rata, brojni su naši iseljenici poželjeli vratiti se, sudjelovati u izgradnji zemlje, naći moguće prostore svoga života u zavičaju, ali bilo je čestih i neočekivanih susreta sa sumnjičavošću, oprezom tadašnjih vlasti – a i primjera razočaranja, koji su uvjetovali ponovni odlazak u tudinu. Dakle, već je i tada bilo malo volje da se iskoristi nesumnjivi entuzijjam naših ljudi. Riječ je o izvrsnom, analitičkom tekstu, koji čitamo s nekoliko aspekata. Ponajprije onog osobnog, privatnog – kad mislimo na te povratnike i njihova nadanja. Potom, to je sjajna sociološka skica koja se referira na tadašnja politička zbivanja, na primjer Informbiro, doba Petoljetke i iskrenog domoljubnog zanosa, nažlost krivo usmjerjenog.

Još nas jedan tekst u novom *Gordogalu* podsjeća na to vrijeme. Riječ je o trećem dijelu memoara profesora Darka Suvina, *Poslijeratni Zagreb*. To su, kako je sam auktor podnaslovio, *Memoari jednog skojevca*. Otvoreno, iskreno i detaljno Suvin piše o svom mладenacu angažmanu, od radnih akcija do sudjelovanja u tijelima tadašnje Narodne omladine Jugoslavije, ali i oštvo zapušta, pa i elaborira, ideologiziranje koje sve više sputava inicijativu. Posebno su dojmljiva, fotografijama potvrđena, Suvinova sjećanja na svoju židovsku obitelj, od koje je dio i stradao, ili pak na svoja poznanstva sa stranicima koje upoznao na radnim akcijama, a mnogi su od njih postigli u svojim zemljama izvrsne karijere.

Mnogo je tema u novom *Gordogalu*, ali posebno izdvajam posljednji segment magazina naslovljen Kronika, koji donosi niz aktualnosti, zanimljivih umjetnika, ali i prikaze izlih knjiga i jednu polemiku. Dakle, sve je to raspon koji nudi *Gordogan*, ostajući i tako jedan od rijetkih kulturnih časopisa, ili – kako hoće uredništvo – magazina, s tako konzistentnom i kontinuiranom kvalitetom.

Franjo Marinković: prikaz časopisa, Hrvatski radio, Drugi program, emisija Šuškalica, 14. 8. 2011. (integralno)

Erratum corige!

Na poledini korica knjige *Augurium* Nenada Ivića umjesto "Jean-Paul" treba stajati "Jean-Luc".

Redovno izvanredni Gordogan

Dugoočekivani kulturni magazin Gordogan broj 19-22 zima-jesen 2010. odnedavna je u prodaji

Mario Bošnjak

Gornji naslov može se shvatiti na razne načine. I dobro je da je tako. Znači to da je časopis opet izašao kao četverobroj (19-22), da je izašao za prošlu godinu i da to tako obično biva. Dakako, znači taj naslov i da je to izdanje izvanredno po kvaliteti i da je to tako redovno. Sva, dakle, razumijevanja dolaze u obzir, a ne iznevjeravaju istinu o tom kulturnome magazinu, kako se Gordogan žanrovske određuje. I to je dobro da je tako jer i nije posrijedi časopis u onome smislu kako se to u nas obično shvaća, tj. nije to smrtno ozbiljna i samo određenoj struci okrenuta tiskovina, ali to ne znači da je taj magazin neozbiljna tvorevina ili da su mu prilozi nestručni.

Tek riječ je o publicističkome pristupu u onome smislu da je posrijedi štivo koje je i stručno i ekskuluzivno, u najboljem smislu te riječi, ali je namijenjeno ipak šire zainteresiranoj javnosti. Takav pristup uvjetuje i značajnu ponudu dokumentarističkih, fotografskih i uopće ilustrativnih materijala, što *Gordogan* uvelike i čini. Magazini su, doduše, za razliku od časopisa u nas i uopće takve perodike, obično i aktualni, što s Gordoganim opisanim ritmom izlaženja i nije baš slučaj. Ali dosiže on specifičnu aktualnost, tako da iznimnim uredničkim smislom za otkrivanje preskočenih, prešućenih, zanemarenih ili duго tabuiziranih tema stiže u pravom trenutku jer obično skida temu koja je dugo visjela u zraku.

Druga je ništa manje važna uredivačka performanca izbor autora. U pravilu su to više ili manje umješni pisci, ali izabrani ponajviše zbog toga što su kadri izlagati metodom vlastite kože, tj. pišu o onome što su neposredno iskusili ili zato što su strukom veoma tjesno povezani s temom ili su pak toliko autobiografski posebno zainteresirani za određenu temu da se ne libe sav svoj život kritički i bezrezervno izložiti na sunce javnosti.

Upravo zbog navedenih uredivačkih načela glavni je urednik Branko Matan morao uvodni tekst povjeriti samome sebi. Naime, riječ je o temi koja također dugo visi u zraku, a to je *Gordogan* sam po sebi. Trebalo je čitateljstvu i svekolikoj javnosti objasniti pro-

mjene koje su snašle taj kulturni magazin. Čitamo tako u uvodniku da je Udruga za kulturu Gordogan koja je izdavala istoimeni izdanje od početka 2010. u postupku likvidacije, kako je to u nas već postalo nešto sasvim obično. Neobično je da je nakon likvidacije osnovana nova udruga Novi Gordogan koja izdaje istoimeni magazin. Sve to učinjeno je da bi se oformila nova redakcija u kojoj nema trojke iz utemeljiteljske ekipe pa Branko Matan u početku uvodnika obznanjuje da 'Ivo Banac, Denis Kuljiš i Andrea Feldman više nisu ni u kakvoj vezi s časopisom i tom promjenom završava se višegodišnje, iznimno mučno iskustvo u životu našega glasila'.

Tako taj uvodnik postaje jedna od važnijih i tipičnih tema za broj o kojem je ovdje riječ. Da ne bih taj iznimno delikatno sročen tekst posebno komentirao, upućujem zainteresiranu čitatelju na neobičnu napomenu u impresumu lista koja glasi: 'Svi prilozi iz ovoga i prethodnoga sveska časopisa besplatno su dostupni u pdf-formatu na molbu upućenu na jednu od e-mail adresa uredništva.'

E, pa jedna je adresa, kraća, *gordogan@hnd.hr*. Pa tko voli...

Inače, cijeli taj četverobroj upravo je prepun opće zanimljivih tema. Da su neki od tih tekstova objavljeni u izdanjima EPH, svi bi odreda dobili uredničke egide à la *superturboekskluzivno* ili *ekstraultraspecijalno*, a da pritom ni u jednom od tih tekstova ne pleše mečka niti golišave celebritice i ne skaču pijani prinčevi u bazene u noćnim klubovima, nego je riječ, uglavnom, o golim istinama iz prošlosti koje se otkrivaju do kraja. Jer stara je istina da današnjost ulazi u budućnost samo ako se napojila prošlošću – ili ulazi u vrlo lošu budućnost, kako kaže Darko Suvin, stalni memoarist u *Gordogantu*.

Dva teksta o Antunu Danijelu Josipoviću, onaj Josipa Horvata pod naslovom *Izdajica, lopov Danica Josipović* podnaslovjen je kao portret rečenoga turopoljskoga grofa, protivnika Narodnoga preporoda i jedne od najpoznatijih 'negativnih pojava' hrvatske historiografije – prema nedavno otkrivenome rukopisu Josipa Horvata. Sjajni pisac povjesnice Horvat antijunaka Josipovića ne portretira crno-bijelo kako se to do u dvadeset stoljeće radilo pa je običan čitatelj doznavao sve samo najbolje o znamenitim Hrvatima rodom i ljubima, a svi su ostali padali u provaliju šutnje.

U članku Stjepana Čosića uz Horvatov članak o Danijelu Josipoviću, naslovjenome *Horvat Horvatom otkriva se kako Horvat madarona*, uopćenoga negativca Josipovića

nijansira kao povijesnu ličnost te kaže da se nisu smjele prešutjeti i vrline koje su ga krasile: hrabrost, politička dosljednost i upravo aristokratsko dostojanstvo. Portretirajući ne-pokolebljivoga Horvata, Horvat dotiče, nagašava Čosić, slojevite kulturne i političke aspekte ilirizma u Hrvatskoj i reformskog pokreta u Mađarskoj, Jelačićev uspon, četrdesetosmašku revoluciju, slom mađarskih nacionalista i osobnu žrtvu emigranta i uznika Danice Josipovića, najdosljednijeg Kosshutova eksponenta i najdosljednijega protivnika bečkoga centralizma u Hrvatskoj. Tako dr. sc. Stjepan Čosić, ravnatelj *Hrvatskoga državnoga arhiva* i ugledni znanstvenik iznosi na svjetlo dana, zašto da ne kažemo ekskluzivno barem, samo u Gordogantu, drugo lice rečenoga izdajice.

Kako autobiografija može biti visok literarni istodobni *fiction* i *faction* zgoditak, pokazuje životopis *Izlet u NDH*: autor Božidar Violić. Sjećanja su to desetogodišnjega dječaka na boravak u Prijedoru 1941. godine. Sviju sam se bojao, zapisuje on, i ustaša u njihovim smećkastim uniformama boje dječje kakice, s onim U na tumbastim kapama, koje je u mom strahu budilo primisao na ubiti. Istaknutih hrvatski redatelj, postgaveljanac iz prvoga reda, Božidar Violić već se pokazao umješnim piscem u dosadašnjim knjigama, a za publicistiku je i nagradivan. Iz uredivačke bilješke uz ovaj *Izlet* doznaje se da je tekst iz ovoga Gordogana dio veće cjeline na kojoj autor još radi. Naslov te cjeline je *Međutim* i trebala bi biti uključena u novu knjigu *Izgubljeni dnevnik*. Majstor publicistike, sudeći po objavljenome tekstu, srest će, sva je prilika, majstora literature, a *Izgubljeni dnevnik* samo je beletristički naslov, to će zacijelo biti pronađeni dnevnik.

Jedna od prešućenih tema koju je iz prve ruke, a i metodom vlastite kože napisao Vori (Walter) Lalić, kako sam kaže, uz malu pomoć prijatelja, naslovljena je *Egzodus iz Australije u doba Hladnoga rata*, a podnaslovljen *Povratak hrvatskih seljenika iz Australije brodovima Partizanka i Radnik godine 1948-1949*. Točan naslov, ali i nepotpun jer riječ je i o još jednom povratku, još jednom egzodusu u Australiju iz stare domovine. Upravo zbog te dvostrukosti egzodusa, tj. povratka nakon povratka, ta tema i jest bila dugo prešućivana. Lalićev tekst izvlači iz zaborava taj jedinstveni i kontroverzni dogadjaj podjednako za Hrvatsku i Australiju jer obje su doživjele velike demografske perturbacije, a ostalo je premalo zapisanih zapamćenja, dakako, ponajviše zbog ideoloških okvira sveukupnih događanja u posljednjih šezdesetak godina.

Darko Suvin piše treći dio *Memoara jednoga skojevca* pod naslovom *Poslijeratni Zagreb: Cuvier i suhe kosti (1945-1951)*, a iz napomene se doznaće da je za sada preskočeno razdoblje 1941-1945. koje će biti napisano naknadno za knjigu *Memoari* u izdanju Biblioteke Gordogan. To je pisanje, kaže on, oživljavanje sjećanja, kako autora tako i čitatelja. To je rad utemeljen na pamćenju koje je, to su stari Heleni znali, majka svih umjetnosti i umijeća: *Mnemosyne* je majka Muza. Zato umirovljeni sveučilišni profesor, vodeći stručnjak za SF s objavljenim kapitalnim dilemama iz znanstvene fantastike, svjetski autoritet za Brechta, svoje memoare piše tako da iz svojih sjećanja ne izostavlja ništa što nam u današnjici može iole značiti. Pri početku predmetnoga nastavka spominje ljeto 1948. kad je napisao svoju prvu partijsku biografiju, autokarakteristiku, stalni i učestali književni oblik u Titovu komunizmu.

I već taj strogo namjenski tekst otkriva, osim samim objavljuvanjem, da je autor osoba koja ponajprije ide i sam sebi perom pod kožu. Naime, nije tu nigdje primijetiti naknadne pameti koja bi zaglađivala događanja iz prošlosti, koja bih prešućivanjem ili redefiniranjem primjerenum svrsi učinila, zapravo, manje vjerodostojnim. Nadalje, memoarist ne može zaobići konfesionalni književni dar 'Kako sam postao X, podvrsta komunist'. Opisuje tako čak i tehničku stranu svoje najranije memoaristike, svoj notesić koji je bio neka vrsta superlakonskoga dnevnika, a zapisuje se dalje predano i sav njegov idejni rad. Sva dogadanja u užoj porodici, dogadanja na omladinskoj izgradnji pruge 1946. itd.

Sve to radi s velikom, upravo zaprepašujućom pomnjom i sjajnim osjećajem za dokumentarnost, koja ide dotle da objavljuje čak i posebno napravljena notna crtovlja udarničkih pjesmarica, ali tu je zapisano i mnogo osobnih opservacija, recimo razmišljanja o odnosu prema ženama, o makropovijesnim događajima, ali sve je to i duboko proživljeno, proanalizirano tadašnjim, ali i sadašnjim uzornim misaono memorijskim kritičkim aparatom. I nakon te velike, snažne i u svakom smislu bespoštедne memoarističke freske na samom kraju toga, trećeg dijela, koči se dicta. Incipit vita nova. ('Otpočinje novi život', Dante)

Budući da je nemoguće ovdje spomenuti zbog isticanja još mnoge zanimljive teme iz ovoga broja napomenuo bih samo da će sigurno harnih čitatelja naći intervju s Lovorkom Kušan o presudi Europskoga suda za ljudska prava iz Strasbourga prema kojoj Hrvatska rasno diskriminira Rome, zatim blok o piscu Jamesu Grahamu Ballardu koji je zna-

lački priredio Ivan Ott, te iznimno zanimljiv tekst Ladislava Tadića *Kontinuitet regresije - volja za moći i antisemitizam u Katoličkoj crkvi*, tu je i intervju - Frédéric Fisbach koji odgovara na pitanja Gordane Vnuk. Stalne su rubrike *Kronika* i *Recenzije* također bogato raznovrsne.

Sve u svemu, pravi magazin. Hrvatski bi se reklo - skladište. Skladno skladište.

Mario Bošnjak: *Redovno izvanredni Gordogan*, tportal.hr, 1. 9. 2011. (integralno)

URL: <http://www.tportal.hr/kultura/knjizevnost/146084/Redovno-izvanredni-Gordogan.html>

Ispravak

Pismo uredništvu

Prof. dr. sc. Ivo Banac

S ukladno čl. 56 Zakona o medijima zahtijevam od Vas da u časopisu *Gordogan* objavite odgovor na tekst *Novi izdavač i isprika čitateljima*, koji ste objavili na stranicama 4-5. časopisa *Gordogan*, god. VIII, br. 19-22 (zima-jesen 2010.), a zapravo nepoznatog datuma 2011.

Teško je dokučiti mentalno i moralno stanje osobe koja je kadra smisliti, napisati, pa potom javno objaviti toliko potvora i laži koliko ih je stalo u uvodničkom obraćanju Branka Matana *Novi izdavač i isprika čitateljima*, *Gordogan*, god. VIII, br. 19-22 (zima jesen 2010.), str. 4-5.

U posve izokrenutom ogledalu svojih sposobnosti i mogućnosti Matan si utvara da je on nešto osnivao, nekoga pozivao, nečemu priskrbljivao. Nova serija časopisa *Gordogan* počela je 2001. zajedničkom akcijom skupine ljudi, nejednakih iskustava i potencijala. Mislio sam da Matanu, kojega sam doživljavao prijateljem, činim uslugu kad sam u taj projekt uopće ušao, unatoč činjenici da sam bio skeptičan prema barem jednom suosnivaču. U svakom slučaju ušao sam bez ikakvih obveza prema bilo komu, uključujući Matana. Nisam bio njegov činovnik, a potpuno je van pameti da je on mene 2001. spašavao od debakla vlastita života.

Tko želi više znati o mojim odnosima s Matanom, može zaviriti u Matanovu knjigu *Domovina je teško pitanje: Fragmenti dnevnika 1991-1993* (Zagreb: Press Data, 1998). Pored informacije o našim odnosima, koji su - iz knjige se jasno vidi - bili iznimno prijateljski, radi konteksta moram spomenuti da sam iz solidarnosti s Matanom istupio iz članstva Matrice hrvatske nakon što je Matan izgubio radno mjesto u Matičinom listu *Zarez*. Naime, Matanova je knjiga bila osporena od ondašnjeg vodstva Matrice hrvatske, u prvom redu od Vlaha Bogišića, tobože radi fotografije dreteljskih logoraša na omotu. To je primjer mog okretanja "politici i političkom djelovanju" što me je dovelo u situaciju "iz koje se ne vidi kamo dalje" i iz koje me je "spasio" upravo Matan, "pozivajući" me u uredništvo *Gordogana*. Dakle, kad su Matana izbacivali stao sam uz njega, da bih dočekao da me na mnogo grublji način izbací iz časopisa koji je bio njegov koliko i moj i koji ne bi ni izlazio da Denis Kuljiš, Mirjana Kasapović i ja nismo moljakali Ninislava Pavića, da prostorom i novcem ovaj projekt održi na životu.

Apsurdno je, dakako i pomalo zabavno, tvrditi poput Matana da sam se "početkom devedesetih prestao ozbiljno baviti znanosću". Ono "ozbiljno" je posebno slasno, jer Matan, nesvršeni student, nije kvalificiran da raspravlja o mojim znanstvenim dometima, projektima i kvalifikacijama. Kako on to umišlja da je 2001. godine spašavao karijeru redovitog profesora povijesti u trajnom zvanju na katedri vezanu uz posebnu zakladu (*endowed chair*) jednog od deset najuglednijih svjetskih sveučilišta? I to na način da me "poziva" u uredništvo *Gordogana*? I kako sam baš te godine "propao" u politici, "kao praktičar (unutar stranaka)", kad u politici uopće nisam bio, te neću ni biti do 2003. godine, kad sam izabran za predsjednika jedne koalicijske stranke? Uostalom, kako sam baš te 2001. godine, kad me je Matan "spašavao", u politici (?) "propao" i "kao analitičar"? Moj problem je da sam i do dandanas previše zaokupljen "kao analitičar", a Matanov je problem što su se moje analize o Tuđmanovu režimu, njegovu ratu protiv BiH, potrebi detuđmanizacije Hrvatske, borbi protiv komunističkog nasljeda i za razotkrivanje komunističkih zločina, te kritici antimuslimstva, da spomenem samo najvažnije, odreda pokazale točnima.

Apsurdno je, i dakako više nego zabavno, čitati što je Matan "predviđio" da radim: "dvije velike teme: Udba i Bosna". Samo neznanica, bez ikakvog razumijevanja za znanstveni rad, netko tko ne razlikuje bitno od nebitnog, te ne poznaje vlastite domete, može uopće ovako što napisati. Stoga i ne čudi zašto se "Banac nije želio prihvati rada na tematu Udba, a temat Bosna - da ne ulazim u potankosti", veli Matan konspirativno, "obavljjen je bez njegova priloga." Matan insinuirala, podvaljuje, upliće treće ljude (Stanka Lasicu), ukratko bacu dimnu zavjesu koja nam uopće ne govori o sukobu, kojega i nije bilo.

Odbacujem sve Matanove osobne uvrede, insinuacije, prenošenja kleveta. (Naravno kad bi ovisilo o jednom neduhovitom provincijalcu, poput Ante Tomića, i jednom malom si-vom aparatčiku iz Kockice, poput Marinka Čulića, koje Matan uzimlje za svjedoke, davno bih bio u Remetincu, ako ne na Golom otoku.) Ipak, zbunjuju me niski udarci mog bivšeg prijatelja. Netko bi pomislio da sam mu nešto htio ukrasti. Cijela je priča u ovome. Matan je uveo monopol nad uredništvom. Dijelom je to posljedica činjenice da drugoga posla osim *Gordogana* i nema. Nitko se zbog toga ne bi uzrujavao da je časopis izlazio redovito, a ne uz razmake od više od godinu dana. I da su teme bile aktualne, a ne proizvodi Matanovih privatnih opsesija. (Temat o političkim pjesmama i "piesmama"

u broju 11-14 (!) bio je za mene gubitak vremena, posebno kad se uzme u obzir da je Matan na tom poslu potrošio više od dvije godine rada.) Drugog interesa nemam.

Grupa Banac-Kuljiš-Feldman proizvod je Matanovih strahova. Budući da nije poznat po hrabrosti, drhtao je kao prut na sastanku uredništva u lipnju 2008. godine. Užasno se uzrujao na detaljniju eksplikaciju mojih zamjerki. Rekao sam mu da je očito kako mu kritika ne odgovara, pa je zato od mene više nikad neće ni dobiti. Nisam mogao pretpostaviti da će se udružiti s Brankom Brezovcem da me protustutarno i protuzakonito izbací iz uredništva. Mogao je to postići jednim telefonskim pozivom. Mogli smo se rastati pristojno, bez povišenih tonova. Ovako, gnoj će se širiti. Upozoravam članove uredništva i suradnike *Gordogana* da razmisle žele li se javno solidarizirati s Matanom. Jednom sam to učinio (možda i više puta). No, loše je svršilo.

Povelik je popis onih s kojima je Matan prekinuo. Pored mene tu je i Radovan Ivšić, bez kojeg nema ni imena Gordogan. Neka razmisle.

Ispravak

Pismo uredništvu

Dr. sc. Andrea Feldman

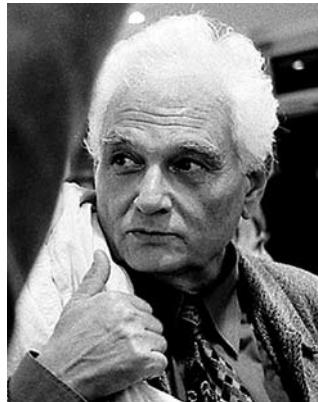
Branko Matan je u uvodniku broja 19/22 časopisa *Gordogan* (zima-jesen 2010.), str. 4-5., koji sam u slobodnoj prodaji vidjela sredinom listopada 2011. godine, odlučio javnosti objasniti razloge koji su ga motivirali da me, uz još dvojicu članova redakcije i osnivača Udruge, izbací iz redakcije *Gordogana*. No, propustio je navesti neke činjenice koje objašnjavaju samu bit problema.

Nakon uvida u registraciju Udruge za kulturu *Gordogan*, te sukladno statutu, još sam u studenom 2009. godine obavijestila članove Udruge, kao i članove redakcije *Gordogana* da od dana 28. 1. 2006. nitko, pa ni Matan nije ovlašten zastupati Udrugu na bilo koji način. Slijedom činjenice da tijekom svih tih godina nije održana izborna skupština, sve odluke koje su Matan, ali i ostala tijela Udruge, donijeli nakon tog datuma pravno su nještavne. Budući da je to i samom Matanu jasno, odlučio se iz te nezakonite situacije izvući na način da je osnovao novu udrugu koja je i novi izdavač časopisa *Gordogan*.

Matan je ovako postupio, jer nije mogao podnijeti mišljenja koja su se razlikovala od njegovih, a posebno ona o načinu na koji je vodio, odnosno propuštao voditi redakciju. Istina je, zagovarala sam "nečuvene" ideje, poput onih da se temati časopisa raspravljaju na redakcijskim sastancima, kao i da časopis izlazi češće od jednom u tri godine. Za Matana je bio posebno mučno moje inzistiranje da kao glavni urednik časopisa i predsjednik Udruge članovima i skupštini Udruge podnosi redovita i precizna financijska izvješća. Matan je nasuprot tome, odlučio osnovati novu udrugu, iako je na ime stare povukao i u 2010. godini određena financijska sredstva iz proračuna Ministarstva kulture RH.

Zahtijevam da objavite ovaj ispravak sukladno Zakonu o medijima.

Artefaktualnosti

Valja obrnuti perspektivu: stanovita medijska buka o pseudo-aktualnosti pada poput tišine, obavija šutnjom sve što govori i djeluje

Jacques Derrida

Zadnja stvar koja se danas može prihvati na televiziji, radiju ili u novinama je da intelektualci naveliko troše vrijeme ili da gube vrijeme drugih. Evo što možda treba promijeniti u aktualnosti: ritam. A profesionalci medija ne smiju gubiti ničije vrijeme. Ni svoje, niti naše. Barem su u tome sigurni da mogu uspjeti. Oni znaju cijenu ako ne i vrijednost vremena. Prije vike o šutnji intelektualaca, kao što se redovito čini, zašto se ne upitati o toj novoj medijskoj situaciji? I o učincima razlike ritma? Razlika može ušutkati neke intelektualce (one kojima treba malo više vremena za nužne analize, koji ne prihvataju mjeriti složenost stvari uvjetima što im se nameću da mogu progovoriti), ona ih može ušutkati ili prekriti njihov glas bukom nekih drugih - barem na mjestima gdje prevladavaju stanoviti ritmovi i stanoviti oblici govora. To drugo vrijeme, vrijeme medija, nadasve omogućuje jednu drugaćiju razdoblju, druge prostore, ritmove, poveznice, oblike uzimanja riječi i javnih intervencija. Ono što je nevidljivo, nečitljivo, nečujno na ekranu najveće ekspozicije, može biti aktivno i učinkovito, odmah ili kasnije, iščezavajući samo u očima onih koji brkaju aktualnost s onim što vide ili vjeruju da rade u izlogu u "supermarketu". U svakom slučaju, ova preobrazba javnog prostora obavezuje na rad, rad se obavlja i on je, vjerujem, više ili manje dobro prihvaćen na mjestima koja su se odviše navikla da ga očekuju. Šutnja onih koji čitaju, slušaju ili gledaju novine, koji ih i analiziraju, nije tako šutljiva kako to izgleda upravo tamo gdje se te novine pojavljuju, postaju gluhe ili čine gluhim za sve što ne govori u skladu s njihovim zakonom. Valja obrnuti perspektivu: stanovita medijska buka o pseudo-aktualnosti pada poput tišine, obavija šutnjom sve što govori i djeluje. I što se može čuti drugdje i na dru-

goj strani, ako se zna slušati. To je zakon vremena, zasad užasan, ali on uvijek ostavlja mogućnost nadanja, tj. računanja s nesuvremenim i nezgodnim. Trebalо bi ovdje govoriti o efektivnim granicama prava na odgovor (dakle o demokraciji). Granice su, prije svake namjerne cenzure, u prisvajanju javnog vremena i prostora, ovise o njihovom tehničkom uređivanju od strane onih koji drže medijsku moć.

Dopustim li si ipak pozu ili pauzu, maniru kao svaku drugu jer to su samo manire, da mislim svoje vrijeme, to može biti u onolikoj mjeri u koliko pokušavam, stvarno, na bilo koji način, odgovoriti: odgovoriti na vaša pitanja odgovaraajući na razgovor. Da prihvatom tu odgovornost, trebalо bi barem znati čemu i kom je namijenjen neki razgovor, pogotovo s nekim tko s druge strane piše knjige, poučava ili objavljuje drugdje, drugim ritmom i u drugim situacijama, drugačije kalkulirajući svoje rečenice. Razgovor mora pružiti moment-snimak, poput fotografije iz filma, zaustavljeni sliku: evo kako se netko, tog dana, na tom mjestu, s tim sugovornicima, bori poput životinje u teškoj situaciji. A taj netko, na primjer, kad mu se govori o aktualnosti, o onome što se događa svakog dana u svijetu i kad ga se pita da u dvije riječi kaže što o tome misli, odmah bježi prema svom blogu, kao progonjena zvijer, umnožava zanovijetanja, povlači vas u labirint najrazličitijih opreza, od odgode do povezivanja, te vam ponavlja na sve mile i nemile načine: "Samo malo, to nije tako jednostavno" (što uvijek uznemirava i izaziva porugu kod kretena kojima su stvari uvijek jednostavnije nego što se vjeruje), ili, još: "katkada se komplicira u svrhu izbjegavanja ali pojednostavljivanje je mnogo sigurnija strategija izbjegavanja". Imate pred sobom dakle jednu virtualnu fotografiju: na pitanje poput onog koje ste mi postavili, ovo je moja najvjerojatnija gesta. Ona nije ni sasvim nagonska niti potpuno kalkulirana. Sastoji se u neodbijanju odgovaranja na neko pitanje ili nekome, i upravo s time u pokušaju poštovanja, koliko je moguće, njihovih neizravnih uvjeta i nevidljivih okuka.

PREVEO: Nenad Ivić

Iz knjige – Jacques Derrida i Bernard Stiegler: *Échographies de la télévision; Entretiens filmés* (Ehografsje televizije; Filmovani razgovori), Galilée - INA, Pariz, 1996, str. 15-16.

Paul Valéry

Poeme i male apstraktne poeme

PREVEO: Nenad Ivić

Slušam nevidljivu pticu u pozlaćenom, mračnom,
nepomičnom sklopu onog što vidim od parka.

Slušam, slušam i ono što slušam – jednom kad se
prevlada ideja ptičjeg pjeva – i usporedbe itd.
i sve što se želi zamijeniti i prekoračiti. –
i nalazim tek neobjasnjivo u sebi, nepronični osjet..
poput neke boje
Jezik – Stanje –

Na koljenima zemlje
Piti spokojno mljeko
I ostaviti listovima na vjetru
Njihovu naivnost – bez njege
Misli. – Ostavi neobrađenom
Stvar.